Tijdens speciale zitting van parlement:

Voorwaarden besproken rond onafhankelijkheid van Aruba

ORANJESTAD — De buitengewone zitting van het Arubaanse parlement met parlementariërs van de Eerste en Tweede Kamer en van de Staten baseerde zich gistermiddag op de Staatkundige structuur en met name de Arubaanse onafhankelijkheid. De Arubaanse parlementariers hielden zich vooral bezig met de hieraan verbonden voorwaarden als externe defensie, handhaving van de Hoge raad, voortzetting ontwikkelingshulp, nationaliteit en de EEG-associatie, waarbij de verwachting werd uitgesproken dat in de Ronde tafel conferentie (RTC) hierover de nodige spijkers met koppen geslaan zullen worden.

BETICO CROES

MEP-leider Betico Croes bracht dank uit aan de Nederlandse parlementariërs voor de wijze waarop zij zich ingespannen hebben om de publieke opinie in Nederland over de onafhankelijkheid te doen wijzigen en voor de wijze waarop zij in eigen partij de wens van Aruba hebben doen klinken.

De heer Croes sprak de hoop uit dat dit zo mag blijven en geen herhaling zal plaatshebben zoals in het verleden waarbij Nederlandse parlementariërs - ondanks de gedane beloften - de Arubaanse wens in de steek lieten toen puntje bij paaltje kwam.

Hij was verder van mening dat Nederland zich extra moet inspannen om - ook na de onafhankelijkheid - Aruba op materiele basis het geluk te garanderen of te helpen krijgen. Maar het is niet zo - aldus Betico Croes - dat wij al onze inspanningen op economisch gebied richten, doch ook op het sociale aspect. Wij willen juist de economische basis versterken om dan zelf de sociale rechtvaardigheid uit te kunnen voeren.

HENNY EMAN

AVP-fraktieleider mr Henny Eman constateerde dat tot nu toe - ondanks de vele beloften van de meerderheidspartij - niet veel gedaan is ter realisering van de Arubaanse wens en dat het hem speet dat de meerderheidspartij op centraal niveau toch een coalitie is aangegaan zonder een tweederde meerderheid.

Voor wat betreft de economische ontwikkeling schaamde hij zich dat niet alleen van de kant van de Antillen maar ook van Nederlandse kant de ontwikkelingssamenwerking niet behandeld werd zoals het moest.

Spreker zag weinig verschil tussen projectenhulp en programma-hulp omdat met de nieuwe benaming het toch een bedelen blijft. Hij zag in een verspreiding van industrie-vestigingen meer mogelijkheden alsmede in het verschaffen van meer subsidie en belastingfaciliteiten hiervoor. Dan hoeven wij - aldus Eman - geen programmahulp te krijgen.

VIRGILIO KOCK

PPA-fractieleider Virgilio Kock pleitte bij de Nederlandse parlementariërs voor het in het leven roepen van een soort technische bijstand waarbij deskundigen uit Nederland overkomen om ter plaatse lokale mensen op te leiden op managementsniveau. Dit vanwege het feit dat nog te veel Arubaanse studenten na hun studie in Nederland blijven, vermoedelijk vanwege het betere salaris en de faciliteiten daar.

WATTY VOS

De fraktieleider van RUBA, Watty Vos, stelde dat zijn partij steeds beseft heeft dat de onafhankelijkheid niet van de ene dag op de andere verwezenlijkt kan worden, doch dat dit planmatig en wetenschappelijk dient te worden voorbereid. Er dient een goed voorbereid proces van groei naar de onafhankelijkheid op gang komen, waarbij op de eerste plaats gedacht moet worden aan de mentale voorbereiding van het volk. Indien dit proces niet plaatsvindt, zou dit vooral tot gevolg hebben dat er een hersenvlucht (een "brain-drain") zou plaatsvinden, waardoor wij al onze goed geschoolde topmensen zouden verliezen.

De heer Vos vond dat tijdens deze voorbereiding er duidelijke afspraken moeten gemaakt worden tussen Aruba en de andere eilanden en tussen Aruba met Nederland, vooral ten aanzien van garanties ten aanzien van defensie, Hoge Raad en anderen.

Wellicht kan van Nederlandse zijde gezegd worden dat de Arubaanse wensen niet rijmen met de geopteerde onafhankelijkheid, maar daarom juist - aldus Vos, hebben wij steeds gesteld dat de banden met Nederland meer zullen moeten inhouden dan banden van zuiver volkenrechterlijke aard.

Voor wat betreft de verhouding tussen de eilanden horen wij - aldus Watty Vos - steeds, dat dit een aangelegenheid is die de eilanden zelf moeten regelen. Maar het vreemde van de zaak is, dat Nederland in dezelfde adem zegt; ja, maar de oplossingen die gevonden zullen worden, dienen onder geen enkel beding, wijziging dan wel aanpassing van het Statuut tengevolge te hebben.

Dan vraag ik mij af of wij inderdaad vrij zijn om de banden tussen Aruba en de overige eilanden zelf te bepalen of dat de houding die Nederland aanneemt, niet impliceert een wijze van dwingen in een bepaalde richting.

Vooral voor de overgangsfase waarover nog geen consessus is bereikt, dienen - zo ging de heer Vos verder - de eilanden althans Aruba een grote mate van bewegingsvrijheid te hebben. Tijdens deze overgangsperiode namelijk moeten de nodige garanties ingebouwd worden, opdat het Arubaanse volk duidelijk kan constateren, dat er inderdaad in de richting van de onafhankelijkheid wordt gewerkt.

Het is onontbeerlijk dat de overgangsfase afgestemd wordt op de eindfase. Met andere woorden; wij zijn voorstanders van een overgangsperiode, doch met voldoende waarborgen en tevens onder voorwaarde dat het een duidelijke overgang is naar de eindfase.

Ons inziens - aldus Watty Vos - dient de eindfase in te houden, althans voor Aruba, onafhankelijkheid met een samenwerkingsvorm "sui generis" met Nederland en de andere eilanden, hetwelk de gemenebestvorm best zou mogen en kunnen benaderen. Wat betreft de defensie, zei de heer Vos dat indien Nederland zich niet bereid verklaart in de post-statutaire situatie de externe defensie van de entiteiten op zich te nemen, Nederland ervoor dient te zorgen dat een bondgenootschap hiermee wordt belast.

Nederland dient dan echter naar onze mening een initierende en participerende rol in deze te hebben.

Van de zijde van Nederland - aldus de heer Vos tot slot - hebben wij reeds gehoord dat Nederland bereid is ook in de post-statutaire periode de entiteiten ontwikkelingshulp te garanderen. Hoe is het mogelijk, hoe is het te rijmen dat Nederland bereid is de sociaal-economische ontwikkeling van de entiteiten te bevorderen, als deze entiteiten als het ware aan hun lot worden overgelaten.

JAN PRONK

De Nederlandse parlementarier Jan Pronk verklaarde dat welke vorm ook gekozen wordt voor de onafhankelijkheid, ook gekozen moet worden voor samenwerking met anderen onder andere op het gebied van de arbeidsverdeling en orientatie in de regio. Overigens was de heer Pronk van mening dat de overgangsfase niet zolang moet zijn. Hij vond dat wat betreft de relaties na de onafhankelijkheid, er geen problemen zal zijn met de EEG-associatie, maar moeilijker zal het gaan met andere punten zoals Hoge Raad en paspoort. Wat dit laatste betreft is reeds een precendent geschappen tussen Nederland en Suriname. Hij vond het verder een uitstekend alternatief dat Nederland met het initiatief op defensie-gebied.

WYNI JABAAI

Mevrouw Jabaai wenste het eilandsbestuur veel succes met de uitvoering van de plannen voor de sanering van The Village en Naked City. Zij vond dat er een duidelijke voorlichting hierover moet komen, omdat de mensen zelf die hierbij betrokken zijn weten wat er gaande is.

Mevrouw Jabaai vond dat de vrouwen voor wat betreft hun rechten hier slechter aan toe zijn dan in Nederland. Zij vond het discriminerend dat vrouwen op de Antillen die in overheidsdienst zijn ontslagen worden wanneer zij in het huwelijk treden. Voorts had zij van vrouwelijke studenten op de Arubaanse pedagogische akademie vernomen dat de jongens studenten wel de kans krijgen om verder te studeren maar de meisjes niet, die bij moeder moeten blijven. Mevrouw Jabaai besloot haar spreekbeurt met de Papiamentse zin: "Aruba mi ta stimabo, te aworo".

HENK WALTMANS

Parlementarier Henk Waltmans die stelde dat zijn PPR-fractie geen haast heeft met de onafhankelijkheid en dat hij de Nederlandse relatie met Suriname afkeurde, wilde onder andere weten wat men hier denkt over de inter-Caribische kustwacht en de manoeuvres van de Nederlandse marine en die van de Verenigde Staten in het Caribisch gebied. Wat dit laatste betreft stelde MEP-fraktieleider Betico Croes dat Aruba er op blijft staan dat Nederland in de externe defensie moet participeren en dat wat betreft de manoeuvres in het Caribisch gebied het aanbeveling verdient om "ons zo voorzichtig mogelijk uit te laten, vooral ten aanzien van een land waarmee wij banden willen behouden".